

Pulpite o *Polpí(t)* denominant 4 pobles de les prov. de Granada, Jaén i Múcia. En particular el de la famosa *Fuente de Polpí*, prop de Vera (Almeria), tant sonada en les guerres morisques de les Alpujarras i que ja molt abans figura com *Font de Polpit* o de *Polpit*, en reports dels Templers catalans de Lorca dels anys 1309 i 1331. Com POPULETUM 'pollancreda', d'on els nostres *Poblet* i *Poboleda*; sinó que aquí partim del continuador mossàrab de la variant *PLOPPETU; variant en la qual aquella repugnància de l'àrab obligà a canviar *Plop-* en *Polp-*. És evident que el nom a la font famosa li ve del gran arbre de les fonts: el pollancre.

Doncs aquí tenim també l'etim. de POLPÍS l'antic castell del Maestrat, entre Alcalà de Xivert i Benicarló, avui determinatiu del nom del mun. de Sta. Magdalena de *Polpís*. Encara que avui *Santa Magdalena* és més usual per al castell, alguns diuen *Castell de Santa Madalena*, altres en diuen *mas de Vallterra*, però també saben la major part que abans se'n deia *maz de pulpís* (xxvii, 199) i a Benicarló coneixen bé el *baṙankē* de *pulpís* (xxviii, 112) i explicaren «és perquè ve de «*santa Madalena de pulpís*»; a Peníscola en diuen uns *La Rambla* i prou, però també *la rambla de polpís*» (p. 194); i a Traiguera vaig oir «*santa madalēna de polpí*» (xxviii, 52.10), o variant amb *-t* que deu ser ben conservada.

N'hi ha bona documentació antiga amb dates ben arcaïques. Els Templers, que havien obtingut promesa de posseir el castell de Xivert, quan fos conquerit, sense poder arribar-hi, prengueren el de *Polpís* i n'obtingueren confirmació del rei Anfós el Cast: com consta en un doc. de 1189 «castrum de *Polpiz et villam quam superne virtutis subsidio, ab inimicis Christi adquisiverunt*» (*CoDoACA* VIII, 45; *BABL* II 470 i Ferrandis, *Hom. a Codera*, 241; i MiretS., *Templ.* p. 151). Voltat com estava de territori musulmà es tornà a perdre, i la conquesta definitiva la féu Jaume I. En la Crònica, explicant el pla de la conquesta de València: «quan hajam presa Burriana, aquels castells qui són a les espatles, axí con és *Peníscola e Cervera, e Exivert, e Polpís*, e les *Coves de Avinromā* --- e *Aras* qui i viven del camp de *Burrians*, de conduyt, e seran entre Nós e terra de crestians, tots s'auran a retre» (§ 130, Ag. 178); «quan hoïren lo Maestre del Temple e del Espital que Nós haviem Paníscola --- venc lo M. del Temple a Exivert, e l Mtre. del Espital a Cervera, per ço com nostre avui los lus havia donades --- pus Paníscola era lo pus honrat logar, e que s'era renduda, no y havia vergonya --- e éls rederen los castells; e puy haguem *Polpís*, de mantinent» (§ 185, Ag. 232). 1234: en 1 carta de pobla d'*Exivert*, els «*fratres templers volunt quod Moferig Abinçala habeat honorem qui est in Exiverto que fuit de Ali Alcoi, pro excambio honoris sui qui est apud Polpiç* ---» (*Hom. Codera*, 32.9). 1286: a *Polpiz* se li dóna

el fur de València (*EEMCA* III, 272). S.XVI: *Polpiz* (Memorial Muñoz? *BSCC*, 431). A princ. S.XVII comptaven a *Polpiz* 38 cases de moriscos (*El Arch.*, IV, 386). Sobre el castell de *Polpís*, notes del P. Ramon de Maria, *BSCC* XIV, 175; i Sánchez Gozalvo, I, p. 287.

Un «don Johan de *Polpiz*» que figura en un doc. de Sòria de 1233 (Mz.Pi. *D.L.* n° 217.14), potser més que d'un lloc homònim serà el nom d'un dels templers que havien pres el *Polpís* del Maestrat. En canvi sí que és un homònim la pda. *El Pulpís* del te. d'Algemésí (XXXI, 51.15). És errònia i bàrbara l'accentuació *Pólpiz* que posa *GGRV*, Cast. a. 842 i 843.

Així com la *Fuente de Pulpit* de Lorca i les Alpujarras, i un *Pulpí* que hi ha en el te. de Cuevas de Almanzora (prov. de Almeria) vénen del singular POPULETUM/POPPLETU, el *Polpís* del Maestrat surt del pl. POPPLETOS que esdevingué *polpís* en boca dels moros, grafiat *Polpiç* a la carta de 1234 (supra), però coincidint aquesta term. amb *-iç* català (de *-ICIUM*) fou reduït a *polpís*, tal com *passadiç* = *passadís, malditís* etc.

És el que consta per doc. de 1257, en què el rei escriu :«--- fidelibus --- hominibus de *Polop* --- custodiatis castrum de *Polop* --- volumus quod accipiatis redditus --- quoque Alazdracus exiverit de terra, et habeatis eos pro custodia dicti castrum» (*El Arch.* IV, 308b2ss). Es comprèn que entre aquests fidels que hi havia posat, permeté que hi quedés el nebot d'Alazrac amb avantatge econòmic, però acompanyat d'homes cristians de més confiança seva. Així s'explica que «la cristiandat» hi dati de la Conquesta, com diu S.Siv.—² Gall. *chopo*, port. *choupo*, calabr. *pluppi* [a. 994, *πλοῦπιος* S. XI].

Polpís, V. *Polop* *Polsiges*, V. *Baussitges* *Polter*, V. *Puigpalter*

POM

Selecció de derivats del ll. PŌMUM 'fruit' (de pome- ra etc.) i homònims.

POMAR

1) antic poblet, quasi barriada, de Badalona.

PRON.: *pumá*.

MENC. ANT. 1031: *Pomare* (*Cart.* St. Cugat, II, 169); 1045: torrent de *Pomar* (*BABL*, VI, 355).

2) llogaret de Segarra agregat a St. Antolí i Vilanova.

PRON.: *pomá* a Freixenet, Casac. 1920.

MENC. ANT. 1113: *Pomar* (*Cart.* St. Cugat III, 24); 1359: loch de *Pomar* (*CoDoACA* XII, 49).